

Şirk

Ýazyjy

**Prof. Dr.
Salih bin Fewzan el-Fewzan**

1433.h

Söz başy.

Hamd älemleriň Robbi Allaha mahsusdyr. Salawat we salam Allah tagalanyň ilçisi, dogry sözli we emin ynsan, Pygamberimiz Muhammed sallallahu aleyhi we selleme, onuň maşgalasyna we sahabalaryna bolsun.

Parz we sünnet ýaly sogap gazandyrjak zatlary bilmegimiz bize wajyp bolşy ýaly, günä we Allahyň närazylygyna sezewar etjek zatlary bilmegimiz hem her bir musulmana wajypdyr. Çünki Pygamberimiz Muhammed sallallahu aleyhi we sellem bize Allah Tagalanyň razylygyny gazandyrjak ähli zady öwredip ündeýişi ýaly, Allah tagalanyň razylygyndan uzaklaşdyryp, onuň gazabyna duçar etjek zatlary hem bize öwredip, ol günälerden bizi howatyr edendir. Allah taglanyň razylygyny gazandyrjak iň uly zat Töwhit- dir. Töwhidiň manysy bolsa ýaratmakda, emr etmekde, ybadatda, dogma-dilegde, at we sypatlarynda Allah tagalany birlemekdir. Günäleriň iň ulusy bolsa, töwhidiň tersi bolan Şirkdir. Bu bolsa ýaratmakda, emr etmekde, ybadatda we dogma dilegde Allah tagalaga şärik, araçy goşmakdyr. Bu kitapçada gysgaça şirkiň kysymlary we görnüşleri beýan edilýär. Allah tagaladan bu kitapçany okyjylarymyza peýdaly we bereketli etmegini dileýäris.

Allah tagalaga hamd, Pygamberimiz Muhammede, onuň maşgalasyna, sahabalaryna salawat we salam bolsun.

Terjimeçi.

Şirk rububiýetde¹ we uluhiýetde² Allah tagala şärik goşmak diýmekdir. Şirk köplenç uluhiýet meselesinde meýdana gelýär. Mysal üçin Allah tagala bilen birlikde başgasyna ýalbaryp ýakarmak, Allahdan başgasyna gurban kesmek we nezir etmek, Allahdan başgasyndan gorkmak, umyt etmek we Allahdan başgasyny söýmek ýaly ybadat görnüşlerinden birini Allah tagaladan başgasy üçin etmeklik şirkdir.

Şirk şu zatlar sebäpli günäleriň iň ulusydyr :

1.Şirk uluhiýet wasplarynda, ýaradylany ýaradyja meňzetmekdir. Kim bir zady Allah tagalaga şärik goşsa, ony, ýagny şärik goşan zadyny Allah tagalaga meňzetedigi bolar, bu bolsa iň uly zulumdur.

Şirk barada Allah tagala Kuran Kerimde şeýle diýýär:

“Şüpheşiz ki şirk, iň uly zulumdur.” (Lukman suresi/13)

Zulumyň manysy, haksyzlyk etmeklikdir.

Allahdan başga barlyk ybadata hakly däldir. Diňe ýeke täk Allah ybadata haklydyr. Şonuň üçin kim Allah tagaladan başgasyna ybadat etse, uly haksyzlyk etdigi bolar, bu bolsa iň uly zulumdur.

2. Allah tagala şirk edip toba etmän ölen ynsany, ebedi bagyşlamajakdygyny bize Kuran-Kerimde habar berendir.

Allah tagala bu barada şeýle diýýär:

“Şüpheşiz ki Allah, özüne şärik goşulmasyny asla bagyşlamaz. Ondan başga günäleri islän bendesine bagyşlar. Kim Allah tagalaga şärik goşsa, ol uly günä duçar bolandyr.”

(Nisa süresi/48)

3. Allah tagala özüne şärik goşana jenneti haram edendir.

Allah tagala bu barada şeýle diýýär:

“Elbetde, kimde kim Allaha şärik goşsa, Allah oňa jenneti haram edendir. We onuň ýeri dowzahdyr. Zalymlara kömek etjek ýokdyr.”(Maide süresi/72)

4. Şirk ähli amallary puja çykarar.

---

¹**Rububiýet töwhidi** : Allah tagalany ýaratmakda , mülkde we höküm etmekde , mahlukaty dolandyrmakda birlemek diýmekdir.

²**Uluhiýet töwhidi**: Allah tagalany ybadatda birlemek diýmekdir. Ýagny ýeke täk Allah tagalaga ybadat etmekdir.

Allah tagala bu barada şeýle diýýär:

“Şüphesiz ki saňa we senden öňkilere şeýle wahyý edilendir:

“Eger Allaha şärik goşsaň amalyň puja çykar we sen, elbetde zyýan görenlerden bolarsyň” (Zümer süresi/65)

5. Allah tagala şärik goşan ynsanyň maly we jany halaldyr.

Bu barada Allah tagala şeýle diýýär:

“Müşrikleri (Allaha şärik goşanlary) gören ýeriňizde öldüriň, olary ýesir alyň, gabaň we ähli ýollarda olary göz astyna alyň.”

(Toba süresi/5)

Pygamberimiz Muhammed sallallahu aleyhi we sellem şeýle diýýär: **“Lä ilähe illallah diýýänçäler, maňa ynsanlar (müşrikler) bilen söweşmek emr edildi. Bu sözi aýtsalar, janlaryny we mallaryny menden gorarlar.”**

(Buhari we Muslim)

6. Şirk, uly günäleriň iň ulusydyr.

Bu barada Pygamberimiz Muhammed sallallahu aleyhi we sellem şeýle diýýär:

“Uly günäleriň iň ulusyny size habar bereýinmi?” Sahabalar: “Howwa, Eý Allahyň Resuly” diýdik. Pygamberimiz aýtdy: “Allaha şärik goşmak we ene-ata boyun bolmazlykdyr.” (Buhari we Muslim)

7.Şirk nogsanlyk we kemçilikdir.

Allah tagala özüni şärikden päkländir. Kim Allaha şärik goşsa, Allah tagalanyň özüni ondan päklän zadyny, ýagny şäriği, Allaha yönkedigi bolar, bu bolsa, Allah tagalaga garşy duşmanlyk, kejrlik we oňa garşy gelmekdir.

Jemläp aýtsak, Allah tagala jynlary we ynsanlary ýeke täk özüne ybadat etmekleri üçin ýardandyr. Muňa Yslamda ybadatda Allahy töwhit etmek, ýagny ybadatda Allahy birlemek ýada Uluhiýet Töwhidi diýilýär. Ybadatda Allahy töwhit etmek, birlemek ynsan oglunyň ýaradylyşynyň asyl sebäbi bolup durýar, şirk diýilýän günä bolsa, biziň ýaradylyşymyzyň maksadyna ters gelýändir. Çünki şirk diýilýän günä sezewar bolan kişi, Allah bilen bilelikde başga zatlarada ybadat edýär,

ýagny dileg edýär, sygynýar, gurban kesýär. Gysgaça aýdanymyzda Allah tagalaga garşy etmeli zatlaryny (ybadatlaryny), ol şärik goşýan närsesi üçin edýär. Müşrik kişi ýaradylan zatlary Allaha deň we şärik tutany üçin iň jähil adamdyr. Bu iň uly zulum bolşy ýaly, jähilligiň iň ulusydyr. Müşrik ynsan Robbine dälde, özüne zulum edýändir.

Şirkiň görnüşleri.

Şirkiň iki görnüşi bardyr: uly şirk we kiçi şirk.

Uly şirk ynsany dinden çykarýar, eger toba etmän ölse ebedi dowzahy bolýar. Meselem: Allahdan başgasyna ýalbaryp, dogra dileg etmek, gabyrda ýatan ölülere ýada jynlara ýakynlaşmak üçin olaryň ýoluna gurban kesmek we nezir etmek, Allah üçin etmeli ybadatlardan bir zady, Allahdan başgasy üçin etmek uly şirkdir. Ölüleriň, jynlaryň we şeýtanlaryň özüne zyýan berjeginden ýada hasta etjeginden gorkmak uly şirkdir. Mätäç bolan zadyny ýada başyna kynçylyk gelende ýada çaga bolmasy üçin günümüzde edilişi ýaly öwliýäleriň we ýagşyzadalaryň gabrynyň başynda duryp olardan dileg we umyt etmek hem uly şirkdir.

Bu barada Allah tagala Kuran Kerimde şeýle diýýär:

“Müşrikler, Allahy goýup, özlerine zyýan hem, peýda hem ýetirip bilmeýän zatlara ybadat etdiler we: “Ine şu närseler Allahyň huzurynda biziň şefagatçylarymyzdyr” diýdiler. (Yunus süresi/

Kiçi şirk.

Kiçi şirk ynsany dinden çykarmaz emma töwhidi, imany kemelder we kiçi şirk ynsanyň uly şirke düşmegine sebäp bolup biler.

Kiçi şirk gizlin we açyk diýip, ikä bölünýär.

a) Açyk kiçi şirk: Sözde we amalda bolýar. Sözdäki açyk kiçi şirke mysal: Allahdan başga zada kasam etmek. Kábä kasam bolsun, Kurana kasam bolsun, duza-çörege kasam bolsun diýmek ýaly Allahdan başga zada edilen kasamlar sözde edilen açyk kiçi şirkdir. Ibn Omar radiallahu anhuma şeýle diýýär: Allahdan başga zadyň adyna kasam edilmez.

Çünki Pygamberimiz Muhammet sallallahu aleyhi we sellem şeýle diýdi:
“**Kim Allahdan başga zadyň adyna kasam etse, käfir ýada müşrik bolar.**” (Tirmizi, Hakim)

Şu söz hem sözli açyk kiçi şirke mysaldyr: “Allah we sen isläniň üçin bu iş boldy.”

Bir adam Pygamberimiz sallallahu aleyhi we sellemiň ýanyna gelip: “**Allah we sen isläniň üçin ” diýende, Pygamberimiz sallallahu aleyhi we sellem oňa: “Meni Allah bilen deň tutýaňmy? Diňe Allah isledi diýip, aýt.” diýýär.** (Nesai)

“Allah we pylany bolmasady, bu iş bolmazdy” ýaly sözler hem, sözde açyk kiçi şirke mysaldyr. Dogrusy“Owal Allah, soňrada pylany isläni üçin bu iş boldy” ýada “Owal Allah , soňrada pylany bolmasa bu iş bolmazdy” diýip aýtmaklykdyr.

Çünki aradaky “soňra” sözi Allah tagala bilen bendäniň isleginiň bir wagtda bolmaýandygyny, bendäň isleginiň Allah tagalanyň isleginden soňra gelýändigini bildirýän sözdür.

Kuran Kerimde:“**Älemleriň robby Allah islemese, siziň isläniňiz bolmaz.**” diýilýär. (Tekwir süresi/29) Emma “we” sözi bolsa, Allah tagalanyň islegi bilen bendäniň isleginiň bir wagtda bolýandygyny görkezer.

Amalda açyk kiçi şirke bela beterden gorasyn diýip, dakylýan ýüpler, alajalar, göz monjuklar ýaly zatlar mysal bolup biler.

Alaja, göz monjuk, dagdan, nal, zynjyr, goçuň kellesi ýaly zatlaryň göz-dilden, bela-beterden goraýan **sebäpdigine** ynanmak açyk kiçi şirkdir. Çünki Allah tagala bu zatlary bela-beterden, göz-dilden goraýan **sebäp** eden däldir. Emma şu ýokarda agzalan zatlaryň **gönimel özleri** bela-beterden goraýandyklaryna ynanmak, uly şirkdir. Çünki bu ynanç, Allah tagaladan başga zatlaryň zyýany, belany giderip bilýändigine ynanmakdyr.

b) Gizlin kiçi şirk: bu şirk riýadyr, ýagny niýetde we islegde bolýar. Ýagny Allah tagala üçin edilýän amaly il-göz üçin, iller ony görüp öwsünler diýen niýet bilen etmeklik.“Ynsanlar görüp özüni öwmeleri üçin namazyny, ruku-seždesini uzyn kylmak, eli açyk, sahy diýsinler diýip sadaka bermek, sesi owadan diýsinler diýip sesini owadanlap Kuran okamak, zikir etmek muňa mysaldyr.”

Egerde bir amala riýa girse ol amaly batyl edip, puja çykarar.

Allah tagala aýatda: **“Kim Robbuna gowuşmany umyt edýän bolsa, salyh amal etsin we Robbuna ybadatda hiç zady şärik goşmasyn.”** (Kehf süresi,110)

Pygamberimiz Muhammed sallallahu aleyhi we sellem şeýle diýýär: **“Siziň üçin iň gorkýan zadym kiçi şirkdir.”** Sahabalar: **“Eý Allahyň Resuly kiçi şirk näme”** diýip soranlarynda: **“ol riýadyr”** diýip, jogap berýär. (Ahmed)

Dünýe-malyny gazanmak üçin amal etmek hem bu bapdandyr.

Gazanç etmek üçin haja gitmek, azan aýtmak, jemagata ymam bolmak ýada dünýewi bähbitler üçin dini ylym öwrenmek, jihat etmek gizlin kiçi şirke mysaldyr.

Pygamberimiz Muhammed sallallahu aleyhi we sellem şeýle diýýär: **“Dinara gul bolan, dirheme gul bolan, geým gejime gul bolan heläk bolsun. Eger oňa bir zatlar berilse begener, berilmese gynanar.”** (Buhari)

Uly şirk bilen kiçi şirkiň arasyndaky tapawut.

- 1.Uly şirk ynsany dinden çykarar. Kiçi şirk dinden çykarmaz.
- 2.Uly şirki eden kişi ebedi dowzahydyr. Kiçi şirk eden kişi dowzaha girsede, ol ýerde ebedi galmaz.
- 3.Uly şirk ähli amaly puja çykarar. Kiçi şirk diňe haýsy amalda edilen bolsa şol amaly batyl eder.
- 4.Uly şirk maly we jany mubah kylar. Kiçi şirk maly we jany mubah kylmaz.

Älemleriň Robby bolan Allaha öwgi we hamd aýdýarys, Pygamberimiz Muhammede, onuň maşgalasyna we sahabalaryna Allah tagalanyň salawat we salamynyň bolmagyny dileýäris.